

Rodičovská dovolená a postavení žen a mužů z hlediska možností ekonomického uplatnění

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2002</i>
Otázky:	<i>EU.46, EU.60, EU.61</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. - 14. 4. 2003</i>
Počet respondentů:	<i>1067</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>16. května 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>EU30516</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

Dubnový výzkum CVVM se kromě jiného věnoval problematice rodiny a zejména pak rolím mužů a žen z hlediska jejího fungování a fungování celé společnosti. Mj. jsme v rámci ekonomicky aktivní populace (N=627) zjišťovali, nakolik jsou podle jejího názoru muži a ženy vzájemně vyrovnání jednak z pohledu možností ekonomického uplatnění a jednak z pohledu možností plnit v návaznosti na vlastní ekonomickou aktivitu případnou roli rodiče, který zůstává doma s malým dítětem na rodičovské dovolené. Výsledky zmíněné části šetření jsou uvedeny v této tiskové informaci.

Ekonomicky aktivním respondentům jsme položili otázku: **„Srovnáte-li možnosti mužů a žen v oboru, kde pracujete, ženy mají lepší možnosti než muži, muži a ženy mají zhruba stejné možnosti nebo muži mají lepší možnosti než ženy...?“** (dále viz tabulka 1)

Tabulka 1 – **Možnosti mužů a žen v ekonomickém uplatnění**

	ženy mají lepší možnosti než muži	muži a ženy mají zhruba stejné možnosti	muži mají lepší možnosti než ženy
získat práci	11	49	40
mít za stejnou práci lepší plat	4	49	47
získat vedoucí místo	5	37	58
udržet si pracovní místo	5	55	40
zvyšovat si výdělek	4	54	42

Pozn.: Procenta v řádku.

Jak ukazuje tabulka 1, velká část lidí, kteří jsou ekonomicky aktivní, hodnotí ve svých oborech možnosti uplatnění žen v porovnání s muži jako horší. S výjimkou možnosti získat vedoucí místo, kde názor o lepší pozici mužů zastává takřka třipětinová většina ekonomicky aktivních respondentů, ovšem toto mínění nepřevažovalo nad podílem těch, kdo postavení mužů a žen vidí jako

rovnocenné. Podíly těch, kdo za lepší považují naopak postavení žen, jsou velmi malé (u většiny uvažovaných možností 4 – 5 %, u možnosti získat práci je to asi desetina).

Analýza sociodemografických diferencí ukázala, že pokud jde o možnosti získání práce a jejího udržení, poněkud příznivěji pozici žen hodnotí samotné ženy. Z hlediska současného povolání to pak byla skupina provozních pracovníků ve službách a obchodu, kde jsou ženy nadprůměrně zastoupeny. Naopak lepší hodnocení pozice mužů se objevilo mezi kvalifikovanými dělníky, kde pro změnu výrazně dominují muži. Provozní pracovníci ve službách a obchodu relativně lépe hodnotí postavení žen ve svém oboru i pokud jde o možnost zvyšování výdělku. Nejsilněji ze všeho ovšem spolu navzájem korelovala samotná dílčí hodnocení v případě jednotlivých možností, které byly předmětem zkoumání.

Zvláštní kapitolu celého šetření mezi ekonomicky aktivními respondenty tvořily otázky, které se týkaly v našich podmínkách poměrně nového a nepříliš obvyklého jevu, totiž rodičovské dovolené mužů, a názorů ní. Nejprve jsme se ekonomicky aktivních dotázaných zeptali: **„Myslíte si, že by na Vašem pracovišti bylo možné, aby muž mající malé dítě případně odešel na rodičovskou dovolenou?“**

V odpovědi 62 % dotázaných uvedlo, že ano, 38 % vyjádřilo názor opačný. Analýza přitom ukázala, že je poměrně výrazný rozdíl v tomto ohledu mezi veřejným (státním) a soukromým sektorem. Zatímco ve veřejném sektoru byl poměr odpovědí ano a ne 70 % ku 30 %, v soukromém sektoru to bylo 57 % ku 43 %. Tato diference se promítla i do rozdílů profesních. Zatímco vysoký podíl ano charakterizoval řadové úředníky a v menší míře i vyšší a střední odborníky, ne uvedla většina samostatně činných a ve zvýšené míře se tato odpověď objevovala i mezi kvalifikovanými dělníky a provozními pracovníky ve službách a obchodu.

Na uvedený dotaz pak navázala otázka, která zkoumala případné reakce dotázaných z řad ekonomicky aktivních na to, kdyby se někdo z jejich mužských spolupracovníků rozhodl odejít na rodičovskou dovolenou.¹

Tabulka 2 – **Reakce na odchod kolegy na rodičovskou dovolenou**

škála	%	škála	%	škála	%
Vadilo by mu to	3	Přišlo by mu to divné	11	Může se postarat o malé dítě	33
2	5	2	15	2	27
3	13	3	19	3	29
4	13	4	13	4	6
Nevadilo by mu to	64	Nepřišlo by mu to divné	42	Nemůže se postarat o malé dítě	5

Výsledky v tabulce 2 ukazují, že ekonomicky aktivní lidé nepohlížejí na rodičovskou dovolenou otců s nějakými výraznějšími antipatiemi, když jen 8 % dotázaných se na pětibodové škále přiklonilo k pólu „vadí“. Většina z nich tuto záležitost vnímá jako normální věc, i když čtvrtina respondentů v ekonomicky aktivním věku by na rozhodnutí některého spolupracovníka odejít na rodičovskou dovolenou místo ženy reagovala s podivem. To do jisté míry souvisí i s tím, že i když se většina lidí kloní k názoru, že otec by měl se o malé dítě postarat a že jen asi desetina respondentů se přiklání k opačnému tvrzení, tak přeci jen

¹ Otázka: **„Jak byste zareagoval, kdyby se někdo z Vašich spolupracovníků či podřízených rozhodl odejít na rodičovskou dovolenou? Ke kterému z pólů následující stupnice byste se přiklonil?“** (dále viz tabulka 2)

v tomto ohledu zjevně nepanuje žádné rezoltní a bezpochybné přesvědčení, o čemž vypovídá vysoký podíl respondentů, kteří svoje vyjádření situovali do středu pětibodové škály. Odpovědi v rámci uvedených škál spolu celkem pochopitelně velmi silně korelují.

Podrobnější analýza ukázala, že větší distanci od rodičovské dovolené otců si drží muži, kterým by u kolegů poněkud více vadila a kteří by takové rozhodnutí častěji vnímali s podivem. Kromě toho jsou muži i poněkud více skeptičtí ke schopnosti otců postarat se o malé dítě.